

TRAMVAIUL CU LITERE

O ELÉTRICO DAS LETRAS

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ de **Mihaela Drăgan** ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Ilustrații de **Andrei Busuioc**

Traducere în limba portugheză de **André Heliodoro**

Într-o sâmbătă dimineață, Sandrina, o fetiță de 6 ani se urcă în tramvaiul 28, împreună cu Andre, fratele ei mai mare, pentru a o vizita pe mătușa Clarice, care locuia în Chiado.

Cum stătea aplecată peste geam (deși i se spusese de nenumărate ori să nu o mai facă), nu mare îi fu mirarea văzând în stația Graça că urcă o ceată de litere, care, într-o larmă nemaivăzută, ocupă tot vagonul, alegându-și locurile după cât de lungi le erau picioarele și mâinile.

Erau litere de tipar scrobite, ferchezuite, cu pantofi lucioși, dați din belșug cu cremă. Fetița își trase stingherită picioarele, încercând să-și ascundă sub banchetă pantofii prăfuiți, când litera E se așeză în fața ei, semănând cu pieptenele pe care nu îl folosea niciodată, ceea ce făcea ca părul ei să aducă mai degrabă cu un tufiș.

După o foială de câteva clipe, literele se liniștiră și vatmanul urni vagonul fără să știe că un alfabet întreg se lăfăie chiar în spatele lui. În viteza cu care tramvaiul urca strada pietruită, săreau cât colo tildele și accentele, în timp ce literele cu greu își puteau păstra echilibrul.

O hărmălaie de nedescris puse stăpânire pe tramvai și Sandrina nu înțelegea cum de literele luaseră locul oamenilor.

- Mulți copii nu citesc și aproape că am fost izgonite din cărți, spuse cu o voce baritonală simpaticul O.

H privea timid pe geam, deja obișnuit să nu se facă auzit și puțin invidios pe sunetul R, deseori pronunțat apăsător.

Numa manhã de sábado, Sandrina, uma menina de 6 anos, entrou no elétrico 28 junto com André, seu irmão mais velho, para visitar a tia Clarice, que morava no Chiado.

Enquanto estava inclinada sobre a janela (embora lhe tinham dito inúmeras vezes para não mais fazê-lo), ficou bastante surpreendida ao ver que na estação Graça entrou um bando de letras que, na maior algazarra, ocuparam toda a carruagem, escolhendo seus lugares consoante o tamanho de suas pernas e mãos.

Eram letras de imprensa alinhadas, elegantes, com os sapatos lustrosos de tanta graxa. A menina recolheu os pés acanhada, tentando esconder debaixo do banco os sapatos empoeirados, quando o E se sentou à sua frente. A letra lembrava o pente que ela nunca usava, o que fazia com que seu cabelo parecesse mais uma moita.

Depois de alguns instantes de agitação, as letras se acalmaram e o condutor pôs o elétrico em movimento, sem saber que um alfabeto inteiro se refestelava bem atrás dele. Os tís e acentos saltavam no ritmo da velocidade com que o elétrico subia a rua pavimentada, enquanto as letras mal conseguiam manter o equilíbrio.

Um alarido indescritível apoderou-se do elétrico e Sandrina não compreendia o porquê de as letras terem tomado o lugar das pessoas.

- Muitas crianças não leem e quase fomos banidas dos livros, disse numa voz de barítono o simpático O.

A letra H olhava timidamente pela janela, já acostumada a não se fazer ouvir e um pouco invejosa do som r, muitas vezes pronunciado com firmeza.

La următoarea oprire, urcă un domn pensionar cu ziarul *Expresso* sub braț, care obișnuia să ajungă la Basílica da Estrela săptămânal, doar pentru a număra figurinele minuscule de plută din scena Nașterii Domnului, nereușind niciodată să treacă de 200.

Când deschise ziarul, foile se scuturară zgâlțâite parcă de un strănut și împrășcară zeci de litere și semne.

Sandrina văzu plutind roiuri mici de accente, semne de punctuație și tilde care zumzăiau pe lângă urechile ei, pentru ca apoi să se ridice în aer ușor și să se transforme în mici nori pufoși, din care picurau stropi de cuvinte.

- Se pare că tramvaiul acesta și-a schimbat destinația, fetiço, și ne duce în lumea literelor, spuse Domnul cu ziarul.

- Păi lumea literelor nu e librăria? Întrebă ea ușor nedumerită, fiind sigură că tocmai de aceea cuvântul *librărie* începe cu aceeași literă ca *litere*.

- Nu, răspuneră literele, librăria e ca un fel de loc de joacă pentru noi, dar noi trăim peste tot, cum ar fi în ziarul domnului. Nu-i așa? se întoarseră ele spre domn.

- Așa e, aș fi jurat că lumea literelor e ascunsă în ziarul pe care îl citesc în fiecare dimineață, de vreo 30 de ani.

- Și cât mai avem până ajungem în lumea literelor? Întrebă Sandrina nerăbdătoare.

Înainte să primească vreun răspuns, vatmanul frână și în vagon urcă un domn elegant cu o geantă de laptop din care scoase meticulos un computer ce-i păru lui Andre subțire cât bucata de bacalhau cu care îi aștepta mătușa lor la masa de sâmbătă.

Na próxima paragem entrou um senhor aposentado com o jornal *Expresso* debaixo do braço, que costumava ir à Basílica da Estrela uma vez por semana, só para contar as pequenas figuras de cortiça do presépio, nunca conseguindo passar de 200.

Quando abriu o jornal, as folhas se sacudiram como se tivessem espirrado e salpicaram dezenas de letras e sinais.

Sandrina viu flutuarem pequenos enxames de acentos, sinais de pontuação e tís que zumbiam junto às suas orelhas para em seguida se elevarem suavemente no ar e virarem pequenas nuvens fofas, de onde pingavam palavras.

- Parece que este elétrico mudou de destino, menina, e nos leva ao mundo das letras, disse o senhor do jornal.

- Mas o mundo das letras não é a livraria? perguntou ela um tanto confusa, tendo a certeza de que justamente por isso a palavra livraria começa com a mesma letra que a palavra letras.

- Não, responderam as letras, a livraria é uma espécie de parquinho para nós, mas vivemos em toda parte, como, por exemplo, no jornal deste senhor. Não é isso? perguntaram, voltando-se para o homem.

- Exatamente, eu teria jurado que o mundo das letras se esconde no jornal que leio todas as manhãs há cerca de 30 anos.

- E quanto falta até chegarmos ao mundo das letras? Sandrina perguntou impacientemente.

Antes de receber qualquer resposta, o condutor do elétrico freou. Na carruagem subiu um senhor elegante com uma bolsa de portátil. Dela, o homem retirou meticulosamente um computador, que André achou tão fino quanto o pedaço de bacalhau que a tia deles lhes servia no almoço aos sábados.

În clipa în care domnul apăsă tastatura, toate butoanele icniră, iar literele se desprinseră cu putere, ridicându-se în picioare și alăturându-se celorlalte.

Până să se dezmeticească domnul al cărui computer semăna de acum cu o cutie goală de bomboane de ciocolată, literele elegante de pe tastatură se retraseră pe băncile din spatele vagonului (cum le indicase tasta backspace), unde începură să șușotească.

- Știti , domnule cu laptop, și eu și domnul cu ziarul, spuse Sandrina, mergem spre lumea literelor, să nu vă impacientați.

În vremea asta, domnul cu laptop se uita disperat după tasta delete, de teamă ca nu cumva mesajele lui să scape de sub control și să evadeze făcându-l de râs în tot orașul.

Andre râse pe înfundate, amintindu-și cât de tare își dorea până mai deunăzi să se facă, când va fi mare, un domn cu cravată și laptop.

Cel puțin așa răspundea de câte ori era întrebat ce vrea să se facă. Iar acum vedea că fără tastatura, domnul cu cravată nu mai părea deloc interesant.

Tramvaiul șerpuia pe străzile Lisabonei împreună cu misterioșii săi călători, litere și oameni, primele mai relaxate, ultimii mai speriați.

T moțăia,
I chiuia,
S sforăia,
U șoptea...

No momento em que o senhor pressionava o teclado, todas as teclas ofegaram e as letras se desprenderam com força, ficando de pé e se juntando às outras.

Até que o senhor, cujo computador agora se assemelhava a uma caixa de chocolates vazia, se desse conta do que acontecera, as letras elegantes do teclado já tinham recuado para os bancos traseiros da carruagem (como a tecla backspace tinha sugerido), e começaram a cochichar.

- Não se impaciente, senhor do portátil. Também eu e o senhor do jornal vamos para o mundo das letras, disse Sandrina.

Enquanto isso, o senhor do portátil procurava desesperadamente a tecla delete, receoso de que suas mensagens se descontrolassem e fugissem, ridicularizando-o por toda a cidade.

André ria contido, lembrando-se de que até outro dia era justamente isso o que ele mais queria ser quando crescer: um senhor de gravata e portátil.

Ou pelo menos era isso que respondia sempre que lhe perguntavam sobre o que queria ser. E agora ele via que, sem o teclado, o senhor de gravata não parecia nem um pouco interessante.

O elétrico serpenteava pelas ruas de Lisboa com os seus misteriosos viajantes, letras e pessoas, estas mais relaxadas, aquelas um tanto quanto assustadas.

A letra T dormitava,
o I dava gritos de alegria,
o S roncava,
o U falava baixinho...

Când tramvaiul ajunse la Estrela și vatmanul coborî pentru a se schimba tura, nu mică i-a fost mirarea domnului cu ziarul văzând cum o imensă litera A, îmbrăcată în uniformă, urcă și preluă maneta tramvaiului.

Era clar că literele se vorbiseră între ele și, pe măsură ce tramvaiul își urma drumul prin oraș, părea că întreg vagonul se transformă într-un stup de litere, atrăgându-le ca un magnet magic. Cum trecea pe lângă mici magazine cu vitrine frumoase, literele se desprindeau de pe firmele acestora și porneau săltărețe în marș după tramvaiul fermecat, astfel că în scurt timp se formă un convoi vesel care amintea de Carnavalul de la Rio. Era acolo întreg alfabetul din tutungerii, librării, școli, edituri și alte numeroase locuri despre care Sandrina nu s-ar fi gândit că pot deveni atât de triste și goale fără cuvinte.

Urcară pe rând o doamnă cu o carte în mână, ale cărei coperti rămaseră într-o clipită ca niște aripi de fluturi tremurând sfielnice peste cotorul din care se desprinseseră foile, apoi două eleve de liceu cu câte un rucsac din care se furișau ca niște șopârle șirete șiruri de cuvinte scrise de mână.

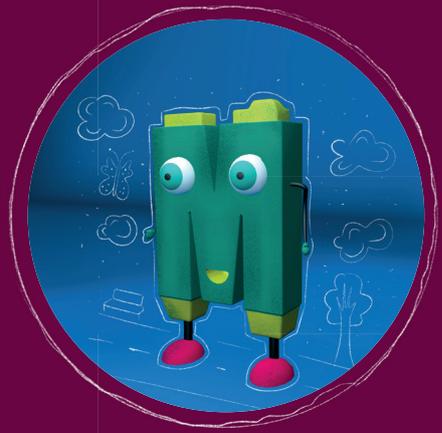
Quando o elétrico chegou na Estrela e o condutor desceu para a troca de turno, o senhor do jornal ficou muito surpreso ao ver uma enorme letra A, vestida de uniforme, entrar e assumir a manivela do elétrico.

Estava claro que as letras tinham falado entre si, e à medida que o elétrico atravessava a cidade, parecia que a carruagem inteira se transformava numa colmeia de letras, atraindo-as como um íman mágico. Ao passar por pequenas lojas com belas vitrines, as letras se desprendiam dos nomes nas fachadas e marchavam saltitantes atrás do elétrico encantado, formando um alegre cortejo que lembrava o Carnaval do Rio de Janeiro. Lá estava todo o alfabeto das tabacarias, livrarias, escolas, editoras e muitos outros lugares sobre os quais Sandrina nunca imaginaria que poderiam se tornar tão tristes e vazios sem palavras.

Uma senhora entrou com um livro na mão, cujas capas, num piscar de olhos, ficaram como asas de borboletas tremendo acanhadas sobre a lombada de onde se desprenderam as folhas. Logo em seguida, subiram duas estudantes do secundário com mochilas onde fileiras de palavras escritas à mão se escondiam como lagartas astutas.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Tramvaiul cu litere călătoare adusese pentru prima dată în Lisabona sărbătoarea literelor de la A la Z, arătând copiilor cât de prețioase sunt cuvintele și cum ele se pot transforma în fire fermecate cu care putem țese o lume minunată.

- Știți, spuse litera A de la cârma tramvaiului, către pasagerii ei, ne putem plimba prin oraș de câteva ori și tot de atâtea ori putem înțelege că viața orașului e plină de litere și tocmai de aceea nu ne plictisim.

- Nu cumva, întrebă Sandrina, lumea literelor o purtăm cu noi mereu? Oare e chiar în inima noastră, ca -ntr-un fel de buzunar?!

- Desigur, răspunde litera S, făcând cu ochiul spre I și M care i se alăturară degrabă formând cuvântul Sim (DA). Tot ce trebuie să faci e să găsești cuvinte frumoase, să le scrii și să le rostești corect.

- De câte ori pronunți corect și folosești accentele sau tildele când scrii, ne arăți că ne iubești, adăugă litera G.

- Ne-am cam săturat, spuse și litera X răsucindu-se spre domnul cu ziarul, să vedem atâtea greșeli până și în ziare.

- Ce vină avem noi, se rățoi semnul exclamării (!), că suntem aruncate ca niște săgeți la capete de rând să speriem cititorii?! Ne-a ajuns atâtea lipsă de respect față de litere.

- Bine, bine, dar ce putem noi să facem? ridică din umeri domnul cu computerul. Nici măcar noi, cei care intrăm online în dialog cu oamenii, nu putem opri vârtejul greșelilor de ortografie.

O elétrico das letras viajantes trouxera pela primeira vez em Lisboa a celebração das letras de A a Z, mostrando às crianças o quão preciosas são as palavras e como elas podem transformar-se em seres encantados com os quais podemos criar um mundo maravilhoso.

- Vejam vocês, disse a letra A aos passageiros enquanto conduzia o elétrico, podemos andar pela cidade algumas vezes e em cada um desses passeios podemos entender que a vida da cidade está repleta de letras e é exatamente por isso que nunca nos entediamos.

- De certa forma, perguntou Sandrina, não carregamos o mundo das letras sempre conosco? Ele não estaria justamente no nosso coração, como numa espécie de bolso?!

- Claro, responde o S, piscando o olho para o I e o M, que rapidamente se juntaram a ele para formar a palavra Sim. Tudo o que tens de fazer é achar palavras bonitas, escrevê-las e pronunçá-las corretamente.

- Sempre que pronunçares corretamente e usares acentos ou tís ao escrever, mostras que nos amas, adicionou a letra G.

- Estamos fartos, disse o X, voltando-se para o senhor do jornal, de ver tantos erros até mesmo nos jornais.

- Que culpa temos nós, bradou o ponto de exclamação (!), de sermos atirados como flechas no fim da linha para assustar os leitores?! Chega de tanta falta de respeito para com as letras!

- Está bem, mas o que podemos fazer? deu de ombros o senhor do portátil. Nem mesmo nós, que dialogamos online com as pessoas, podemos parar o turbilhão de erros ortográficos.

Deodată, se întâmplă un lucru din cale afară de ciudat: literele se transformă în oameni, iar oamenii în litere. Oamenii litere aveau care câte un nasture rupt, care câte o șosetă ruptă, cauzate de greșelile de ortografie.

Litera Z le aminti malițios că, numai trecând în locul și în pielea lor, oamenii pot înțelege răul provocat.

Sandrina și-a dat seama cât de important e să scrie și să citească corect, să folosească cuvinte frumoase și să îngrijească lumea literelor ca pe o grădină. Și domnul cu cravată de lângă ea își promise să fie la fel de atent cu scrisul la tastatură ca și cum ar scrie de mână, să nu uite că și cuvintele scrise în computer sunt la fel de importante. Domnul cu ziarul uitase să coboare la Estrela, captivat de agitația din tramvaiul cu litere.

Soarele se pregătea să apună și aluneca ușor ca un O mare de tipar pe râul Tejo, în vreme ce în zare Cristo Rei, cu brațele lui larg deschise, semăna cu un T mare de tipar gata să îmbrățișeze oamenii înduioșați de soarta cuvintelor și a literelor.

Tramvaiul 28 zâmbi la gândul că Sandrina, fratele ei Andre și toți copiii din oraș au înțeles cu toții câtă nevoie au literele de dragostea lor și cum numai învățătura poate readuce zâmbetele cuvintelor din tot orașul.

De repente, aconteceu algo bem esquisito: as letras se transformaram em pessoas, e as pessoas em letras. As pessoas-letas apresentavam alguns desarranjos, um botão partido aqui, uma meia rasgada acolá, tudo isso por causa dos erros ortográficos.

Então o Z lembrou-lhes maliciosamente que somente ao colocar-se na pele das letras é que as pessoas poderiam entender o mal causado.

Sandrina compreendeu como é importante escrever e ler corretamente, usar palavras bonitas e cuidar do mundo das letras como se fosse um jardim. Também o senhor de gravata ao seu lado prometeu ter o mesmo cuidado de digitar no teclado como se estivesse escrevendo à mão, para não esquecer que as palavras escritas no computador são igualmente importantes. O senhor do jornal até se esqueceu de descer na estação Estrela, cativado pela agitação do elétrico das letras.

Como um grande O de imprensa, o sol preparava-se para se pôr e deslizava suavemente para descansar no Rio Tejo, enquanto no horizonte o Cristo Rei, com seus braços bem abertos, se assemelhava a um grande T de imprensa pronto para abraçar as pessoas comovidas pelo destino das palavras e das letras.

O elétrico 28 sorriu ao pensar que Sandrina, seu irmão André e todas as crianças da cidade tinham entendido o quanto as letras precisam do amor delas e como somente o aprendizado pode trazer de volta os sorrisos das palavras de toda a cidade.

Aa Aa Aa Aa Aa Aa

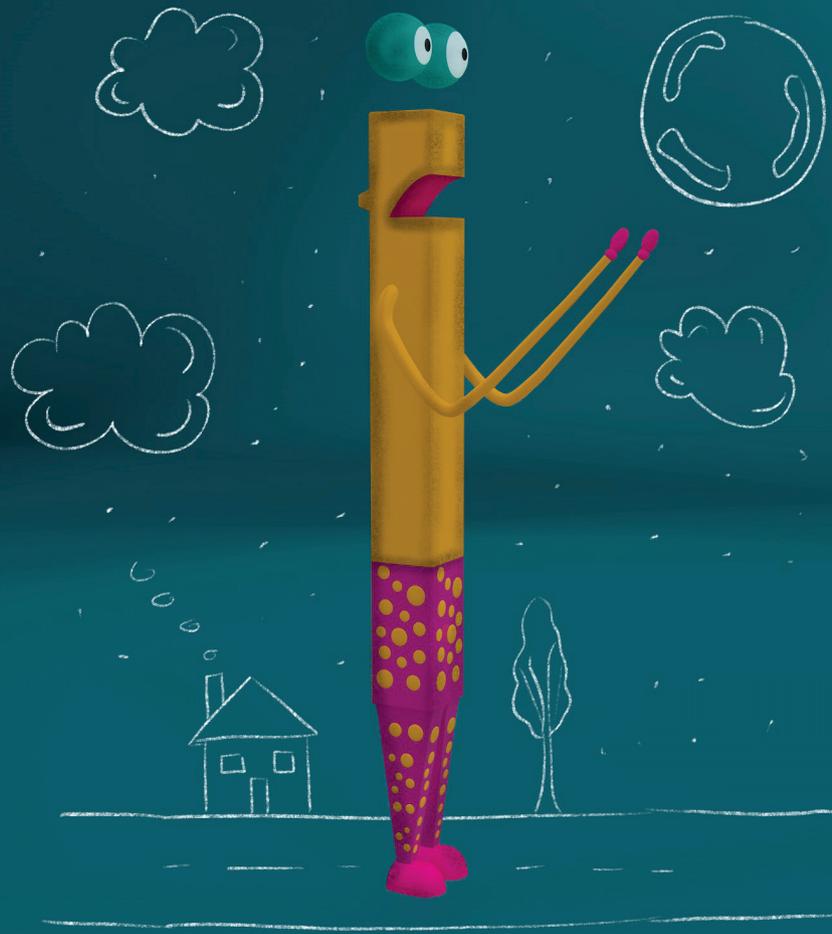
Ee Ee Ee Ee Ee Ee

Gg Gg Gg Gg Gg Gg

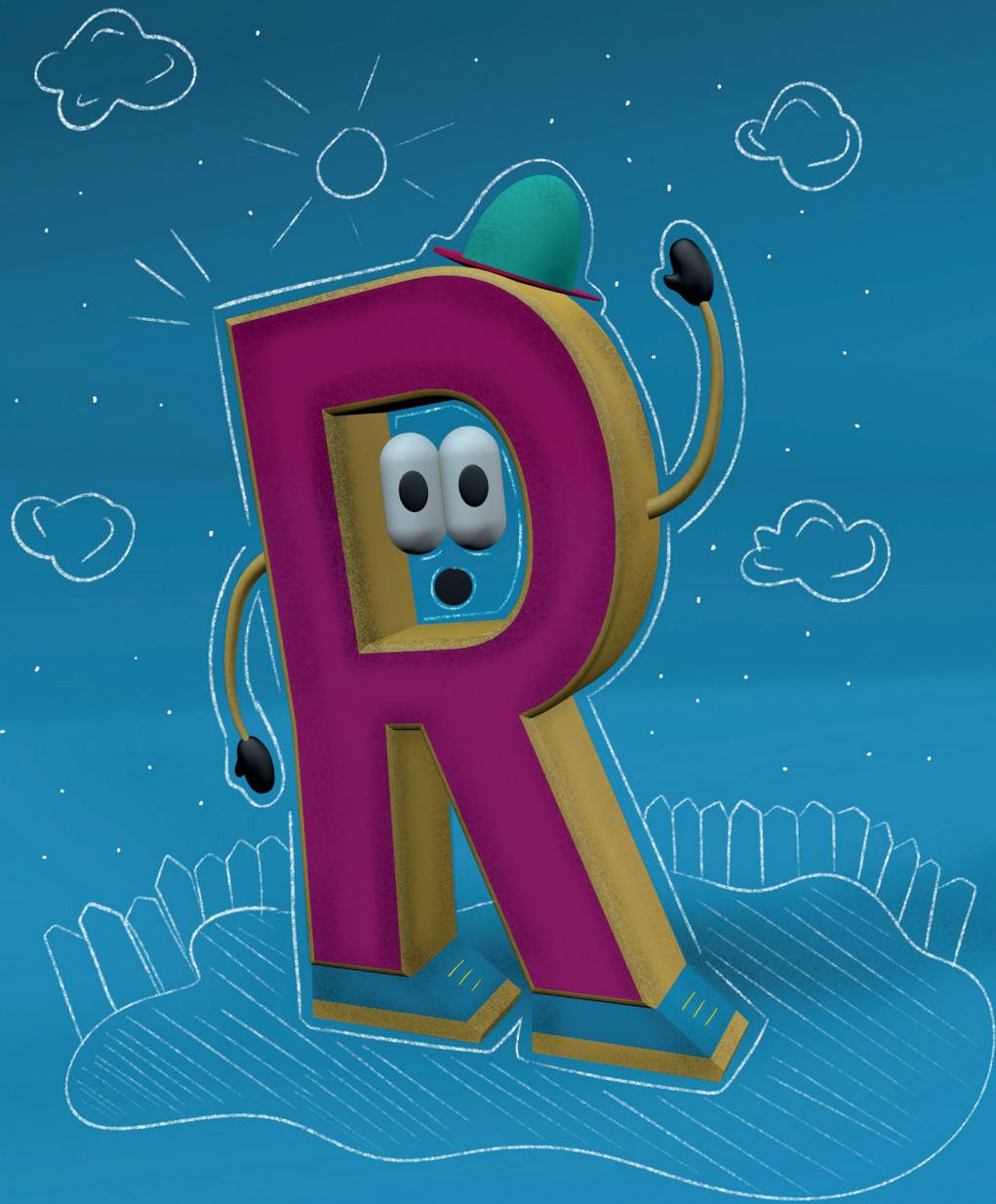
Hh Hh Hh Hh Hh Hh

li Li li li Li li

Oo Oo Oo Oo Oo Oo

Rr Rr Rr Rr Rr Rr

Ss Ss Ss Ss Ss Ss

Tt Tt Tt Tt Tt Tt

Uu Uu Uu Uu Uu Uu

Xx Xx Xx Xx Xx Xx

Mm MmMm Mm Mm Mm

Zz Zz Zz zz Zz Zz